



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Vrchní soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Romana Horáčka, Ph.D., a soudců Mgr. Michala Výtiska a JUDr. Yvony Svobodové ve věci

žalobce: **ČEZ, a.s.**, IČO 452 74 649
sídlem Duhová 2/1444, 140 53 Praha 4
zastoupený JUDr. Petrem Pečeným, advokátem
sídlem Purkyňova 74/2, 110 00 Praha 1

proti
žalovanému: **Greenpeace Česká republika, z. s.**, IČO 170 49 059
sídlem Prvního pluku 143/12, 186 00 Praha 8
zastoupený JUDr. Pavlem Uhlem, advokátem
sídlem Kořenského 1107/15, 150 00 Praha 5

o ochranu autorských práv, k **odvolání žalobce a žalovaného** proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 1. 2021, č. j. 32 C 7/2019-159, ve znění opravného usnesení ze dne 9. 3. 2021, č. j. 32 C 7/2019-175,

takto:

Rozsudek soudu prvního stupně ve znění opravného usnesení se ve výrocích I. a II. mění tak, že se zamítá žaloba v rozsahu uložení povinnosti žalovanému zdržet se užití audiovizuálního díla vytvořeného na základě Smlouvy o vytvoření audiovizuálního díla a poskytnutí licence k jeho užití ze dne 13. prosince 2018 uzavřené mezi společností ČEZ, a.s. a FILMSERVICE, a.s. s názvem „Rozsvícení vánočních stromků“ upraveného o vložené záběry na poškozené suché a vykácené lesy a lesní požáry, které jsou doprovázeny následným popisem „Spaliny z uhlí firmy ČEZ škodí stromům,“ „a způsobují změny klimatu, které vysušují les“ a „výsledkem jsou lesní požáry“ a

uveřejnit omluvu na svém profilu umístěném na webových stránkách domény facebook.com (<https://www.facebook.com/Greenpeace>), a to po dobu 7 kalendářních dnů v následujícím znění: „Greenpeace Česká republika, z.s. se omlouvá společnosti ČEZ, a.s., že neoprávněně zasáhla do práv společnosti ČEZ, a.s.“

Žalobce je povinen zaplatit žalovanému k rukám advokáta JUDr. Pavla Uhla do 3 dnů od právní moci rozsudku na náhradu nákladů řízení 19 815,50 Kč a na náhradu nákladů odvolacího řízení 12 651,50 Kč.

Odůvodnění:

1. Městský soud v Praze shora uvedeným rozsudkem (ve znění opravného usnesení) uložil žalovanému povinnost zdržet se užití audiovizuálního díla vytvořeného na základě Smlouvy o vytvoření audiovizuálního díla a poskytnutí licence k jeho užití ze dne 13. prosince 2018 uzavřené mezi společnostmi ČEZ, a.s. a FILMSERVICE, a.s. s názvem „Rozsvícení vánočních stromů“ upraveného o vložené záběry na poškozené suché a vykácené lesy a lesní požáry, které jsou doprovázeny následným popisem „Spaliny z uhlí firmy ČEZ škodí stromům,“ „a způsobují změny klimatu, které vysušují les“ a „výsledkem jsou lesní požáry“ (výrok I.), uložil žalovanému povinnost uveřejnit omluvu na svém profilu umístěném na webových stránkách domény facebook.com (<https://www.facebook.com/greenpeace.cz>), a to po dobu aspoň 7 kalendářních dnů v následujícím znění: „Greenpeace Česká republika, z.s. se omlouvá společnosti ČEZ, a.s., že neoprávněně užila reklamní spot společnosti ČEZ, a.s. s názvem Rozsvícení vánočních stromů a tím neoprávněně zasáhla do práv společnosti ČEZ, a.s.“ (výrok II.) a dále nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení (výrok III.).
2. Soud prvního stupně vyšel z podané žaloby, v níž žalobce tvrdil, že dne 13. 12. 2018 uzavřel se společností FILMSERVICE, a.s. smlouvu o vytvoření audiovizuálního díla a poskytnutí výhradní licence k jeho užití, a to pro vytvoření reklamního spotu dle § 62 a násl. zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „AZ“), s názvem „Rozsvícení vánočních stromů“ (dále jen „původní spot“). Žalovaný původní spot upravil tak, že do něj přidal záběry poškozených, suchých a vykácených lesů a lesní požáry, které dále doprovodil popisem „Spaliny z uhlí firmy ČEZ škodí stromům,“ „A způsobují změny klimatu, které vysušují lesy“ a „Výsledkem jsou lesní požáry“. Takto upravený spot žalovaný zveřejnil 20. 12. 2018 na svém facebookovém profilu s popisem „(zapněte zvuk) ČEZ nás chce žalovat kvůli tomu, že parodujeme jejich reklamy. Kdyby ČEZ v první řadě přiznal, že je podle studie 4. nejšpinavější energetickou firmou Evropy a ročně je zodpovědný za několik stovek předčasných úmrtí, nebyly by parodie třeba. PODÍVEJTE SE NA PRAVOU TVÁŘ FIRMY ČEZ. PŘEČTĚTE si podrobnosti a ŘEKNĚTE FIRMĚ ČEZ, že nechce, aby znečišťovala ovzduší ZDE <https://act.gp/cezniecistuje>. Vyzýváme proto ČEZ: 1) přestaňte investovat do černého a hnědého uhlí, 2) veřejně se zavažte k uzavření všech černo a hnědouhelných elektráren, 3) přestaňte lobbovat za uhlí a 4) jednejte v souladu s cíli stanovenými v Pařížské dohodě o klimatu. SDÍLEJTE – nenechme se od firmy umlčet. Jde o zdraví nás všech.“
3. Žalobce získal výhradní oprávnění původní dílo užít na základě smlouvy, a proto je dle § 41 AZ oprávněn domáhat se práv autora, a to zákazu neoprávněného sdělování díla. Totéž oprávnění má také jako vlastník výhradního oprávnění k užití uměleckých výkonů dle § 74 AZ a také jako výrobce audiovizuálního záznamu ve smyslu § 79 odst. 2 AZ. Dle žalobce se parodie týká jen práv autorských, nikoliv práv souvisejících s právem autorským (tedy práva výrobce zvukově obrazového záznamu). Tuto licenci tak nelze na daný případ použít. Podle rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci C-201/13 parodie evokuje existující dílo, ale zřetelně se od něj liší, aby nedošlo k záměně děl. Mělo by se jednat o nové dílo, nikoliv o užití původního díla. Zde bylo do původního spotu přidáno několik nových záběrů, a proto nejsou naplněny znaky parodie. Žalobce také poukázal na třístupňový test dle § 29 odst. 1 AZ, dle něhož bezesmluvní užití musí být dovoleno zákonem, nesmí být v rozporu s běžným způsobem užití díla a nesmí tím být nepřiměřeně dotčeny

oprávněné zájmy autorů. Upravený spot nesplňuje žádný z těchto stupňů, neboť na něj neplatí žádná zákonná licence a vzniklo úmyslně za účelem poškození a dehonestace žalobce a k propagaci žalovaného. Protože žalovaný neoprávněně upravil dílo a zveřejnil jej na facebookových stránkách, čímž porušuje autorská práva, domáhá se žalobce dle § 40 odst. 1 písm. b) a e) bodu 1 AZ zákazu neoprávněného zásahu do svého práva a omluvy.

4. Žalovaný uplatněný nárok neuznal, protože je zde dána zákonná licence dle § 38g AZ, tedy upravený spot je parodií dle tohoto ustanovení – vložené záběry jsou dostatečným odlišovacím prvkem. Nárok žalobce také neslouží k ochraně autorských práv, ale k potlačení svobody projevu. Žalovaný také navrhl, aby byly Soudnímu dvoru EU položeny předběžné otázky: „Vztahuje se výjimka nebo omezení práv dle čl. 5 odst. 3 písm. k) směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/29/ES ze dne 22. 5. 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti i na práva výkonných umělců v případě záznamů jejich výkonů, na práva výrobců zvukových záznamů v případě jejich zvukových záznamů a na práva výrobců prvotních záznamů filmů ve vztahu k originálům a rozmnoženinám jejich filmů?“ a „Splňuje podmínku parodie dle čl. 5 odst. 3 písm. k) této směrnice taková změna audiovizuálního díla – reklamy, ve které je zachována zvuková stopa a pouze některé vizuální části jsou nahrazeny jinými obrazovými sekvencemi, čímž je dosaženo nepochybného kritického a zesměšňujícího účinku?“.
5. Dle žalovaného povaha nároku žalobce plyne z osobnostních práv, ačkoli žalobce, jako osoba s výhradním oprávněním dílo užít, se může domáhat dle § 41 AZ jen majetkových práv autora.
6. Soud prvního stupně právně posoudil věc jako zdržovací nárok dle § 40 odst. 1 písm. b) AZ a nárok na omluvu dle § 40 odst. 1 písm. e) AZ, a to v souvislosti s neoprávněným užitím původního spotu žalobce.
7. V řízení bylo prokázáno či tak učinili účastníci nesporným, že společnost FILMSERVICE, a.s. vytvořila pro žalobce původní spot a že na něj výlučnou licenci převedla veškerá majetková práva autorská spojená s právem původní spot užít do 22. 10. 2021. Žalovaný původní spot upravil výše uvedeným způsobem a dne 20. 12. 2018 jej uveřejnil na svém facebookovém profilu s popisem, že je mj. žalobce čtvrtým největším znečišťovatelem životního prostředí v Evropě.
8. Návrh žalovaného, aby byly podány výše uvedené dvě předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropské unie, soud prvního stupně shledal nedůvodným, neboť první otázka nesouvisí s projednávanou věcí a u druhé otázky není dán rozpor mezi národní a komunitární právní úpravou, ale jde jen o právní posouzení skutkového stavu v tomto řízení.
9. Soud prvního stupně dále uzavřel, že původní spot je audiovizuálním dílem dle § 62 odst. 1 AZ, přičemž jeho záznam je zvukově obrazovým záznamem dle § 79 odst. 1 AZ. Žalobce je dle 79 odst. 2 AZ výrobcem původního spotu, protože je dle § 82 AZ aktivně věcně legitimován domáhat se nároků dle § 40 odst. 1 písm. b) a e) bodu 1 AZ. Také je dána věcná aktivní legitimace žalobce z titulu licenční smlouvy dle § 63 odst. 1 ve spojení s § 41 AZ. Žalobce je i oprávněn domáhat se dle § 71 odst. 1 a § 74 AZ těchto nároků i v rozsahu uměleckých výkonů.
10. Pasivní věcná legitimace žalovaného je dána tím, že bez souhlasu žalobce jako výrobce obrazového záznamu a držitele výhradní licence k předmětnému audiovizuálnímu dílu, užil původní spot jeho zpracováním a zveřejněním dle § 12 odst. 4 písm. f) ve spojení s § 18 odst. 2 AZ na svých facebookových stránkách. Dílo bylo žalovaným zpřístupněno veřejnosti na internetu, čímž k němu mohl mít kdokoliv a kdykoliv přístup s tím, že žalovaný výslovně vyzýval k jeho dalšímu sdílení.
11. Soud prvního stupně se dále zabýval tím, zda žalovaný byl oprávněn předmětné dílo užít, a to pro čl. 17 odst. 1 Listiny a zákonnou výjimku v § 38g AZ, kdy do práva autorského nezasahuje ten, kdo užije dílo pro účely karikatury nebo parodie.

12. Možnost uplatnění výjimek a omezení autorského práva podle obecného ustanovení § 29 AZ spočívá na dvou podmínkách – výjimky lze uplatnit jen ve zvláštních případech stanovených zákonem (zde by se jednalo o zákonnou licenci užití díla za účelem parodie) a takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.
13. Pojem parodie ve smyslu § 38g AZ nemusí dle komentářové literatury k autorskému zákonu splňovat podmínky, podle kterých by parodie měla vykazovat původní osobitost jinak, než skrze zřetelné odlišnosti od parodovaného původního díla, tedy že by měla být racionálně připsatelná jinému autorovi než samotnému autorovi původního díla a měla by se týkat samotného původního díla nebo by měla uvádět zdroj parodovaného díla. Dále by se měla vůči původnímu dílu vymezovat humorným nebo ironickým způsobem.
14. Zde měl původní spot propagovat žalobce v pozitivním světle jako osobu, jež dbá na rodinné hodnoty, životní prostředí a obecnou prospěšnost lidem. Upravený spot naopak poukazuje na zásahy žalobce do životního prostředí, jichž se má žalobce dopouštět, a které mají mít fatální vliv na zdraví a život lidí, tedy ironizuje původní spot. Zřetelná odlišnost mezi nimi je dána jen přidáním několika hrozivých záběrů a nápisů do původního spotu tak, že působí jako jeho organická součást. Oba spoty navíc končí logem „ČEZ“. Žalovaný tím využívá v maximálním rozsahu původní spot žalobce, a proto nelze vůbec hovořit o vzniku nového díla. Dílo nevykazuje původní osobitost a ani nelze pro ponechání označení původce původního spotu hovořit o jasném rozlišení od originálního díla. Nezasvěcený divák není schopný rozeznat, že autorem upraveného spotu není žalobce. Z těchto důvodů se tak na upravený spot § 38g AZ nevztahuje. To odpovídá i rozsudku Soudního dvora EU ze dne 2. 9. 2014 ve věci C-201/13, v němž je stanoveno, že podstatné znaky parodie jsou, že evokuje existující dílo a přitom se od něj zřetelně liší a že je komická nebo ironická.
15. Není naplněna ani druhá z podmínek pro volné užití dle § 29 AZ, tedy zda zveřejnění upraveného spotu není v rozporu s běžným způsobem užití díla a zda tím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora. Běžné užití reklamního spotu je propagace činnosti žalobce a podpora jeho dobrého jména. To se prolíná i se zájmy autora (i výrobce zvukově obrazového záznamu dle § 82 AZ). Žalobce investoval do výroby i získání práv k němu nemalé finanční zdroje, a proto jednání žalovaného zmařilo očekávaný přínos ve formě pozitivního ohlasu veřejnosti. Jednání žalovaného je v přímém rozporu s běžným způsobem užití díla, jakož i se zájmy žalobce. Vedle toho žalovaný získává za kritiku činnosti žalobce nárůst svých podporovatelů. Žalovaný tak přetvořil reklamu k prosazování svých zájmů s dopadem na pověst žalobce, čímž zasáhl do očekávaného přínosu vynaložené investice žalobce. Není tak splněna žádná z podmínek dle § 29 odst. 1 AZ.
16. Při posuzování vztahu svobody projevu žalovaného a zásahu do práva na ochranu duševního vlastnictví je soud prvního stupně vázán názorem Vrchního soudu v Praze v jiném řízení mezi účastníky (jeho usnesení ze dne 30. 6. 2020, č. j. 3 Co 41/2020-111, a ze dne 15. 5. 2020, č. j. 3 Co 36/2020-68, v němž se poukazuje na limity svobody projevu a na legální možnost podoby užití žalobcova díla, jenž na něj vynaložil značné prostředky. Ve shodě s tímto dospěl soud prvního stupně k závěru, že cílem upraveného spotu nebylo projevit názor formou satiry, ale jednoduše zneužít audiovizuální dílo ve svůj prospěch a pro dehonestaci žalobce, což není chráněno svobodou projevu dle čl. 17 Listiny. Žalovaný užil původní spot neoprávněně, a proto soud vyhověl žalobcově nároku dle § 40 odst. 1 písm. b) AZ a uložil mu zdržet se neoprávněného užití původního spotu.
17. Upraveným spotem jsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora, neboť se dílo skládá z původního díla a vložených záběrů na negativní obrázky. Tento spot pak žalovaný veřejně šířil spolu s komentářem. Tím žalovaný zasáhl i do nemajetkového práva žalobce na dobrou pověst. Nárok žalobce na omluvu je oprávněnou a adekvátní formou zadostiučinění za způsobený zásah dle § 40 odst. 1 písm. e) bodu 1 AZ, a proto soud prvního stupně vyhověl i této části žaloby.

18. Výrok o náhradě nákladů řízení žalobci vychází z § 142a odst. 1 o. s. ř., neboť ve věci plně úspěšný žalobce nezaslal žalovanému výzvu k plnění. Argumentace žalobce, že předpokládal nerespektování výzvy žalovaným, zde nemůže obstát, k čemuž soud prvního stupně poukázal na jednání žalobce v řízení vedeném před zdejším soudem pod sp. zn. 32 C 7/2019.
19. Proti nákladovému výroku III. rozsudku podal žalobce včasné odvolání, v němž vyslovil nesouhlas s tím, že mu nebyla přiznána jejich náhrada pro absenci předžalobní výzvy dle § 142a o. s. ř. Žalobce k tomu uvedl, že při aplikaci tohoto ustanovení je nutné přihlídnout i k dalším okolnostem konkrétní věci, a to zejména posuzovat postoj žalovaného k uplatněnému nároku a také na jeho reakci na zahájení soudního řízení a doručení žaloby. Smyslem existence předžalobní výzvy je prevence před zbytečnými spory a šikanózními žalobními návrhy. Pro reakci žalovaného na předžalobní výzvu žalobce ve věci sp. zn. 32 C 7/2019 (žalovaný poté zveřejnil upravený reklamní spot žalobce) bylo žalobci zřejmé, že žalovaný od svého jednání dobrovolně neupustí. Žalobce se tak nezasláním předžalobní výzvy snažil vyhnout opakovanému porušení svých autorských práv. Dále žalobce poukázal na judikaturu, dle níž nelze formalisticky nepřiznávat náklady tam, kde je zřejmé, že by účelu výzvy nebylo dosaženo. Žalovaný v řízení tvrdí, že neporušil autorská práva žalobce, proto zde nemůže mít nezaslání předžalobní výzvy žádný dopad na náhradu nákladů řízení – je tak dán důvod pro postup dle § 142a odst. 2 o. s. ř. Soud prvního stupně tuto otázku řádně neodůvodnil, a proto je nákladový výrok nepřezkoumatelný. Dále žalobce vyčíslil své náklady řízení na částku 44 627,50 Kč. K tomu žalobce uvedl, že zde byly žalovány dva nároky (zdržovací a omluva z titulu přiměřeného zadostiučinění), jejichž samostatné tarifní hodnoty se sčítají. Tarifní hodnota tak měla činit celkem 85 000 Kč. Zároveň je třeba rozhodnout o nákladech řízení o návrhu na nařízení předběžného opatření, jemuž bylo vyhověno. Proto by měl být napadený nákladový výrok změněn tak, že žalovaný je povinen uhradit žalobci na náhradu nákladů řízení částku 44 627,50 Kč. Dále má být žalobci přiznána náhrada nákladů odvolacího řízení.
20. Proti výrokům I. a II. rozsudku podal včasné odvolání i žalovaný, v němž soudu prvního stupně vytkl, že nesprávně posoudil otázku, zda výrobce zvukově obrazového záznamu disponuje i osobnostními právy jako autor, dále otázku, zda je upravené dílo žalovaného parodií a satirou, a nakonec otázku střetu svobody projevu a ochrany výsledků duševní tvůrčí činnosti.
21. K otázce, zda je žalobce jako výrobce zvukově obrazového záznamu nadán stejnými právy jako původní autor, tedy zda se může domáhat zdržovacího nároku a nároku na přiměřené zadostiučinění, dospěl žalobce k závěru, že tak tomu není. Odkaz soudu prvního stupně na § 82 AZ pro možnost domáhání nároků dle § 40 odst. 1 písm. b) a e) AZ je chybný. Těchto práv se může domáhat jen ten, komu jsou taková práva přiznána. K tomu žalovaný poukázal na rozdělení práv autora na výlučná práva osobnostní a majetková. V § 40 AZ jsou specifikovány nástroje ochrany, přičemž v § 41 AZ je ochrana osobnostních práv vyhrazena jen autorům. Ochrana jiné osoby než autora je v § 45 odst. 1 písm. a) a e) AZ. Ochrana práv výrobců zvukově obrazového záznamu není koncipována jako speciální úprava jinak definovaného autorského práva, ale jde o specifické nehmotné právo, které má vlastní úpravu. Ustanovení § 82 AZ obsahuje výčet ustanovení hlavy první AZ, jež upravuje právo autorské, která lze aplikovat obdobně i pro výrobce zvukově obrazového záznamu; výčet neobsahuje osobnostní práva (§ 10 a § 11 AZ), ale jen práva majetková (§ 12 AZ). Výrobci obrazově zvukového záznamu tak nevznikají osobnostní práva, a proto nemohou být vymahatelná, pročez konstrukce soudu prvního stupně k aktivní věcné legitimaci žalobce odkazem na § 82 a § 40 AZ je bez opory v hmotném právu.
22. Z tohoto důvodu nemohl soud prvního stupně přiznat žalobci nárok pod výrokem II. rozsudku. Zde je také třeba poukázat na nesprávné právní úvahy, jež vedly k vynesení výroku I. rozsudku. Dovolnost jednání žalovaného posuzoval soud prvního stupně i dle kontextu zásahu do oprávněných zájmů žalobce. Tyto zájmy mohou být majetkové i nemajetkové, přičemž soud v odůvodnění definoval zásah do nich s poukazem na dehonestaci, dobré jméno a podnikatelskou činnost – tím se ale popisuje zásah do nemajetkových práv, navíc nad rámec ochrany daný AZ.

Důraz na zásah do nemajetkových práv tak nemohl být podkladem pro rozhodnutí v obou výrocích.

23. K otázce parodie a satiry upraveného díla žalovaný uvedl, že § 82 AZ neobsahuje odkaz na § 38 AZ, a proto je otázkou, zda se tato zákonná licence vztahuje i na případy zásahu do práv výrobců audiovizuálních záznamů. Nicméně samotná existence § 38g AZ není klíčová pro existenci práva tvořit parodie a satiry, protože toto právo plyne ze samotného ústavního pořádku, konkrétně z čl. 17 Listiny. Dále k tomu žalovaný poukázal na to, že pojmy karikatura a parodie jsou autonomní pojmy unijního práva, a proto musí být vykládány na území unie jednotně. Žalovaný se poté věnoval rozporům v závěrech soudu prvního stupně o hodnocení upraveného spotu, kdy na jedné straně uvádí, že jeho vyznění je zcela jiné a že byl šířen s komentářem přičitatelným žalovanému, a na druhé straně dochází k závěru, že je pozměněné dílo obtížné odlišit od původního díla a není racionálně připsatelné jinému autorovi.
24. Vložené záběry a doprovodný komentář jsou jistě prvky, které vyvolávají zřetelné odlišení a nemohou svádět k závěru, že autorem je žalobce, jak naopak neudržitelně uvádí soud prvního stupně. Upravený spot samozřejmě obsahuje významné citace díla původního, ale to nemůže být na závadu pro jeho hodnocení jako díla satirického či parodického. Citace díla v díle satirickém či parodickém je a priori možná, protože podstata zákonné licence k parodii a satire by jinak postrádala smysl. Myšlenka soudu prvního stupně, že parodické či satirické dílo musí obsahovat prvky původnosti je nesprávná, k čemuž žalovaný odkázal na komentářovou literaturu a také na závěry v rozsudku Soudního dvora EU ze dne 3. 9. 2014, ve věci C-201/13. V případě parodie či satiry tak není důležité, jakého dosáhne vjemového a ryze subjektivního výsledku, který soud podrobil, dle žalovaného nekonzistentní, spíše umělecké, kritice, ale pouze původní záměr, kterým směřoval původce parodie a satiry její vytvoření. Předmětem ochrany dle AZ jsou majetkové zájmy disponentů těchto práv a nikoliv ochrana před kritikou skrze zpochybnění myšlenek v dílech vyjádřených. Záměrem žalovaného nebylo přisvojit si kvůli komerčnímu užítku pozměněné dílo a vydávat je za své, ale to, aby jeho změna vyvolala zcela jiný dojem v konfrontaci s původním záměrem žalobce v kontextu kritiky žalobce zamýšlené žalovaným. To odpovídá poukazovaným komentářům i danému rozsudku Soudního dvora EU. Další závěry soudu k této otázce jsou také vnitřně nekonzistentní a popírají rámec účelu parodie a satiry, což dokládá i závěr soudu, že cílem žalovaného nebylo projevit svůj názor, ale dehonestovat žalobce. Parodii či satire je vlastní možnost kritiky, a to i dehonestující, tedy je jim vlastní i zesměšnění, přičemž je jedno jaké intenzity. Dále žalovaný poukázal na návrh na položení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU, přičemž by měl odvolací soud zvážit tento postup.
25. K otázce střetu práva na svobodu projevu a práva na ochranu výsledků duševní tvůrčí činnosti či jiných zájmů jejich nositele žalovaný uvedl, že soud po testu zájmů účastníků přiznal ochranu právům žalobce. K tomu žalovaný poukázal na to, jakým způsobem musí být prováděn test při poměrování předmětných ústavně chráněných práv a jaká pochybení učinil nalézací soud při provedeném testu. Přitom znovu zopakoval, že žalobce jako výrobce zvukově obrazovaného záznamu disponuje jen majetkovými právy. Jako protipól práva žalovaného na svobodu projevu ale soud prvního stupně nepřipustně označil dobrou pověst žalobce a právo nebýt dehonestován. Poměřovat svobodu projevu s právem na ochranu dobré pověsti právnické osoby samozřejmě lze, ale nikoliv v řízení směřujícím k ochraně práva výrobce zvukově obrazového záznamu. Za tímto účelem existují řízení jiná, např. řízení na ochranu dobrého jména právnické osoby, v nichž je třeba tvrdit a dokazovat jiné skutečnosti. Obecně pak také platí, že svoboda projevu požívá při střetu s právem jiným privilegované ochrany, k čemuž žalovaný poukázal na nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14, v němž jsou vymezena kritéria, jež je v takovém případě třeba brát v potaz. K jednotlivým bodům – povaha, obsah a forma výroku, postavení kritizované osoby, zda se výrok dotýká soukromé či veřejné sféry kritizované osoby, chování kritizované osoby, kdo výrok pronáší a kdy je tak učiněno – se žalovaný blíže vyjádřil v tom smyslu, že jeho kritika byla oprávněná a v souladu s autorským právem. Soud prvního stupně tedy nepostupoval

adekvátně při hledání hranic svobody projevu, přičemž k tomu neaplikoval ani obvyklé principy. S ohledem na vše uvedené žalovaný navrhl, aby odvolací soud změnil napadené výroky rozsudku tak, že se žaloba zamítá a že žalovanému náleží náhrada nákladů řízení, a to včetně řízení odvolacího.

26. Žalovaný ve vyjádření k podanému odvolání žalobce vyslovil souhlas s nepřiznáním náhrady nákladů řízení pro absenci předžalobní výzvy dle § 142a o. s. ř., kterou žalobce odůvodnil tím, že by její zaslání nevedlo ke kýženému výsledku. K tomu žalovaný poukázal na to, že v jiných věcech z roku 2019 a také v později zahájené věci vedené pod sp. zn. 32 C 1/2020 je žalobce zasílal a také si je vyúčtoval. Přitom advokát si může vyúčtovat jen účelně vynaložený úkon, v opačném případě může jít o jeho kárné provinění. Pokud si je v této věci žalobce vyúčtoval jako účelně vynaložený úkon, pak je tomu třeba věřit. Žalovaná věc se také neliší od předchozích dvou věcí. Odvolání žalobce není důvodné.
27. Žalobce ve vyjádření k podanému odvolání žalovaného uvedl k otázce, zda výrobce zvukově obrazového záznamu disponuje také osobnostními právy jako autor, že se ztotožňuje se závěry soudu prvního stupně. Žalobce má právo domáhat se zákazu neoprávněného sdělování díla veřejnosti a také na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu zejména omluvou. To plyne přímo ze zákona – viz § 82 AZ s odkazem na § 40 odst. 1 písm. b) a e) AZ. Soud prvního stupně správně uvedl, že otázka dovolenosti jednání žalovaného se musí posuzovat i v kontextu zásahu do oprávněných zájmů žalobce, a to v souvislosti s existencí tzv. třístupňového testu zakotveného v § 29 odst. 1 AZ. Žalovaný zde ale chybně zaměňuje zájmy autora majetkové a nemajetkové povahy s majetkovými a nemajetkovými právy autorskými. Tyto pojmy nejsou shodné. Upraveným spotem byly dotčeny oprávněné zájmy autora, protože takové dílo vzniklo jen za účelem poškození žalobce. Dělení zájmů autora na dvě kategorie nemá význam a ani zákonnou oporu.
- 28.
29. K otázce, zda je upravený spot parodií a satirou žalobce uvedl, že argumentace žalovaného není správná, neboť se zákonná licence pro parodii a karikaturu ve vztahu k právům souvisejícím s právem autorským vůbec neuplatní, a to z důvodu, že v § 82 AZ absentuje odkaz na § 38g AZ. Žalobce také odmítl, že by ohledně této otázky byl rozsudek vnitřně rozporný, přičemž pak dále blíže uvedl, čím se zabývá každý z vytýkaných odstavců a co z něj plyne. Z žalovaným poukazovaného rozsudku Soudního dvora EU ve věci C-201/13 přímo vyplývá, že pro parodii je podstatná tvůrčí návaznost, odlišnost a komičnost. Proto by nemělo dojít k záměně děl. Také má být dle něj dána přiměřená rovnováha mezi zájmy a právy osob v souvislosti s právy duševního vlastnictví a právem na svobodu projevu uživatele chráněného díla, který se dovolává výjimky pro parodii. V této věci ale přiměřená rovnováha není, neboť spot žalobce je užít pro zcela opačný účel, a to jednoznačně poškodit žalobce a reklamně vyzdvihnout činnost žalovaného, a navíc upravený spot není odlišitelný od spotu původního. K tomu také žalobce poukázal na odlišnosti skutkového stavu, respektive rozsahu parodovaného díla, ve věci C-201/13 a věci předmětné. V této věci je rozhodující jen tvůrčí záměr uživatele vyjádřený konkrétním účelovým ztvárněním původního díla, jenž musí směřovat k myšlenkovému vymezení se (uměleckému vyjádření názoru) vůči obsahově či formální podstatě původního díla prostřednictvím jeho umělecky či vědecky svérázné imitace, to ale dle žalobce upravený spot nesplňuje. Žalovaný se vůbec nesnaží prokázat, že upravený spot projde třístupňovým testem dle § 29 odst. 1 AZ, k čemuž žalobce poukázal, kdy se zákonná licence pro karikaturu a parodii může uplatnit. Soud správně dospěl k závěru, že smyslem sdělení žalovaného v upraveném spotu nebylo projevit svůj názor formou satiry. Samozřejmě žalovaný může zpochybnit pověst žalobce, ale nesmí k tomu užít neoprávněně audiovizuální dílo třetí osoby. Žalobce také poukázal na negativní emoce doplněných záběrů, což je dle usnesení Vrchního soudu v Praze v jiné věci mezi účastníky (ze dne 30. 7. 2020, č. j. 3 Co 41/2020-111) ve vztahu ke spotřebitelům praktikou zakázanou, protože se jedná o tzv. přehnané zneužívání strachu z bezpečnostních rizik. Svoboda slova žalovaného není bezbřehá.

30. Ke střetu práva na svobodu projevu a práva na ochranu výsledků duševní tvůrčí činnosti, případně jiných zájmů jejich nositele žalobce uvedl, že žalovaný opomíjí, že přímé ústavní ochrany požívají i konkrétní subjektivní práva tvůrců k výsledkům jejich tvůrčí duševní činnosti. K tomu také žalobce poukázal na posledně uvedené usnesení Vrchního soudu v Praze, v němž je také popsána možná legální podoba projevu názorů žalovaného vůči žalobci. Dále žalobce uvedl, že § 80 AZ odkazuje na § 76 AZ, jenž se zabývá obsahem práva výrobce zvukového záznamu, přičemž dle komentářové literatury pro ochranu jeho práva proti jeho porušení či ohrožení platí obdobně úprava pro právo autorské dle § 40 až § 44 AZ. Žalobce je z tohoto titulu oprávněn se domáhat předmětných dvou nároků. Vedle toho je třeba i poukázat na § 41 AZ, jenž umožňuje osobě, která smluvně nabyla výhradní oprávnění k výkonu práva dílo užít, domáhat se nároků, jež dle § 40 AZ jinak náleží jen autorovi díla – zde tomu bylo na základě výše uvedené licenční smlouvy. Žalovaným užitý náleží Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14 na předmětnou věc nedopadá, neboť v něm jde o kolizi svobody projevu a práva na ochranu osobnosti, a proto se k němu žalobce blíže nevyjádřil. S ohledem na vše uvedené žalobce navrhl, aby byly výroky I. a II. odvolacím soudem potvrzeny a výrok III. rozsudku změněn dle odvolání žalobce. Zároveň má být žalobci přiznána náhrada nákladů odvolacího řízení.
31. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací přezkoumal podle § 212a a násl. o. s. ř. rozsudek soudu prvního stupně, a dospěl k závěru, že odvolání žalovaného je důvodné.
32. Žalobce v této věci tvrdil, že vykonává majetková autorská práva k dílu s názvem „Rozsvícení vánočních stromků“ Toto dílo bez jeho souhlasu užil žalovaný a to tím, že ho zpracoval do podoby nové tak, že ho doplnil o vložené záběry na poškozené suché a vykácené lesy a lesní požáry, které jsou doprovázeny následným popisem „Spaliny z uhlí firmy ČEZ škodí stromům,“ „a způsobují změny klimatu, které vysušují les“ a „výsledkem jsou lesní požáry“. Takto upravený spot žalovaný zveřejnil 20. 12. 2018 na svém facebookovém profilu s popisem „(zapněte zvuk) ČEZ nás chce žalovat kvůli tomu, že parodujeme jejich reklamy. Kdyby ČEZ v první řadě přiznal, že je podle studie 4. nejšpinavější energetickou firmou Evropy a ročně je zodpovědný za několik stovek předčasných úmrtí, nebyly by parodie třeba. **PODÍVEJTE SE NA PRAVOU TVÁŘ FIRMY ČEZ. PŘEČTĚTE si podrobnosti a ŘEKNĚTE FIRMĚ ČEZ, že nechce, aby znečišťovala ovzduší ZDE <https://act.gp/cezniecistuje>. Vyzýváme proto ČEZ: 1) přestaňte investovat do černého a hnědého uhlí, 2) veřejně se zavažte k uzavření všech černo a hnědouhelných elektráren, 3) přestaňte lobbovat za uhlí a 4) jednejte v souladu s cíli stanovenými v Pařížské dohodě o klimatu. **SDÍLEJTE – nenechme se od firmy umlčet. Jde o zdraví nás všech.**“**
33. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobce vykonává práva k dílu a protože ho žalovaný použil bez souhlasu žalobce na Facebooku, použil ho neoprávněně. Proto podle soudu žalobci náleží nejenom právo na ochranu formou zdržovacího nároku, ale i omluva v žalobcem požadovaném znění, jako zadostiučinění již vzniklé újmy. Nepřisvědčil však argumentaci žalovaného, že v dané věci mu svědčí výluka z ochrany podle AZ, jelikož jím šířené dílo je parodií díla žalobce s poukazem na limity svobody projevu a na legální možnost podoby užití žalobcova díla a dále s odkazem na jeho závěr, že cílem upraveného spotu nebylo projevit názor formou satiry, ale jednoduše zneužít audiovizuální dílo ve svůj prospěch a pro dehonestaci žalobce, což není chráněno svobodou projevu dle čl. 17 Listiny.
34. Z výše uvedeného popisu dosavadního stavu řízení je zřejmé, že předmětem sporu je primárně posouzení existence zákonné výjimky pro parodii podle § 38g AZ a sekundárně posouzení konfliktu mezi ochranou autorského práva a svobodou slova (projevu) podle čl. 17 Listiny.

K otázce existence zákonné výjimky pro parodii.

35. Obecně lze poukázat na rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-201/13, Johan Deckmyn a Vrijheidsfonds VZW v. Helena Vandersteen a další, ze dne 3. 9. 2014, podle kterého článek 5 odst. 3 písm. k) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2011 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

musí být vykládán v tom smyslu, že pojem „parodie“ uvedený v tomto ustanovení představuje autonomní pojem unijního práva. Článek 5 odst. 3 písm. k) směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že podstatné znaky parodie jsou, že evokuje existující dílo, a přitom se od něj zřetelně liší a že je komická nebo ironická. Pojem „parodie“ ve smyslu tohoto ustanovení nemusí splňovat podmínky, podle kterých by parodie měla vykazovat původní osobitost jinak než skrze zřetelné odlišnosti od parodovaného původního díla, měla by být racionálně připsatelná jinému autorovi než samotnému autorovi původního díla, měla by se týkat samotného původního díla nebo by měla uvádět zdroj parodovaného díla. Uplatnění výjimky pro parodii ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. k) směrnice v určité konkrétní situaci však musí respektovat přiměřenou rovnováhu mezi zájmy a právy osob uvedených v člancích 2 a 3 této směrnice na straně jedné a svobodou projevu uživatele chráněného díla, který se dovolává výjimky pro parodii ve smyslu citovaného čl. 5 odst. 3 písm. k), na straně druhé.

36. Podle tohoto rozhodnutí tak je pojmovým znakem parodie rozpoznání zpracovaného díla - tvůrčí návaznost, zřetelná odlišnost a komické nebo ironické vyznění.
37. Jako každá výjimka z autorskoprávní ochrany i zákonná licence pro karikaturu a parodii podléhá tříkrokovému testu podle § 29 AZ. Výjimku lze pak uplatnit pouze v případech stanovených v tzv. „uzavřeném katalogu výjimek“, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a nejsou jím nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.
38. Dále je nutné zohlednit, že shora citovaná směrnice upravuje pouze výjimky z užití ve vztahu k rozmnožování, rozšiřování a sdělování díla veřejnosti. Právo na zpracování díla je nutné posoudit na základě mezinárodního tříkrokového testu dle čl. 13 TRIPS (srov. Prchal, Petr: Limity autorskoprávní ochrany. Praha: Leges, 2016).

K otázce kolize autorských práv a práva na svobodu projevu.

39. Otázka kolize autorských práv a práva na svobodu projevu, tedy jednoho ze základních práv a svobod, již byla řešena např. v rozsudku ESLP ze dne 10. 1. 2013, stížnost č. 36769/08, Ashby Donald a další proti Francii a např. v rozsudku SD EU ze dne 24. 11. 2011 ve věci C-70/10, Scarlet Extended NV ca Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) se závěrem, že vnitrostátní orgány a soudy mají v rámci opatření přijímaných za účelem ochrany majitelů autorských práv povinnost zajistit spravedlivou rovnováhu mezi ochranou tohoto práva a ochranou základních práv osob, které jsou takovými opatřeními dotčeny.

Závěr.

40. S přihlédnutím ke shora uvedený závěrům se odvolací soud zabýval nejenom otázkou, zda dílo šířené žalovaným je parodií díla žalobce (tedy zda žalovanému nesvědčí zákonná výjimka z ochrany podle části čtvrté AZ, zejména výjimka pro parodii podle § 38g AZ), ale i otázkou, zda nedojde přiznáním ochrany autorskému právu k nepřiměřenému omezení svobody slova žalovaného, garantované mu v čl. 17 Listiny základních práv a svobod.
41. Po tomto přezkoumání dospěl k závěru, že žalovaným upravený reklamní spot naplňuje znaky parodie, definované Soudním dvorem EU v rozsudku ze dne 3. 9. 2014, ve věci C-201/13, když je ironický ve vztahu ke spotu žalobce, který evokuje a ironizuje vložení několika „hrozivých“ záběrů (textů). Za situace, kdy spot je uveřejněn na facebookovém profilu žalovaného s vysvětlením, že jde o žalovaným upravený spot žalobce, nelze dovozovat, že není racionálně připsatelný jinému autorovi. Racionální není ani úvaha soudu prvního stupně o tom, že jednání žalovaného je v přímém rozporu s běžným způsobem užití díla, jakož i zájmy žalobce, když právě „otočení“ významu (dopadu) původního reklamního spotu pro veřejnost je podstatou parodie.
42. Stejně tak dopad této „ironie“ nebude v rozporu s běžným způsobem užití díla a nebudou jím nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora, jelikož každému příjemci (další veřejnost) této

„informace“ předkládané mu žalovaným bude jasné, že jde jen o „boj“ ekologické organizace za zdravější životní prostředí, kdy logicky jejím „protivníkem“ je velký producent emisí.

43. Na jednání žalovaného tak dopadá zákonná výjimka (z ochrany) práva autorského ve smyslu § 38g AZ a žalobcem popsané jednání tak nemůže být jednáním závadným.
44. Proto byl rozsudek soudu prvního stupně v odvoláním žalovaného napadeném rozsahu (výrok I. a II. rozsudku soudu prvního stupně) podle § 220 o. s. ř. změněn a žaloba byla v napadeném rozsahu zamítnuta.
45. Nebylo nutné se zabývat ani odvoláním žalobce do nákladového výroku, jelikož je nutné o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně rozhodnout znovu podle § 224 odst. 2 o. s. ř.
46. O náhradě nákladů odvolací soud rozhodl podle § 224 odst. 2 o. s. ř. a § 142 odst. 1 o. s. ř. a zcela úspěšnému žalovanému (jak v řízení před soudem prvního stupně, včetně řízení o nařízení předběžného opatření, tak v řízení odvolacím) při použití § 149 odst. 1 o. s. ř. přiznal plnou náhradu nákladů řízení, a to za řízení před soudem prvního stupně i za řízení odvolací.
47. Náhrada nákladů řízení za řízení před soudem prvního stupně činí celkem 19 815,50 Kč a sestává se z odměny advokáta za 5,5 úkonů právní služby (převzetí a příprava, odvolání proti předběžnému opatření ze dne 6. 3. 2019, odvolání proti výroku o nevrácení jistoty ze dne 21. 5. 2019 – ½, vyjádření z 22. 9. 2019, sdělení z 21. 10. 2020 - ½, účast na jednání konaném 20. 1. 2021, účast na vyhlášení rozsudku konaném 25. 1. 2021 - ½) podle § 9 odst. 3 písm. d) a § 11 odst. 1 a odst. 2 advokátního tarifu v platném znění po 2 500 Kč, 6 režijních náhrad po 300 Kč podle § 13 advokátního tarifu, vše se zvýšením o 21 % DPH, již je zástupce žalovaného plátcem a zaplaceného soudního poplatku z odvolání proti předběžnému opatření 1 000 Kč.
- 48.
49. Náhrada nákladů odvolacího řízení činí celkem 12 651,50 Kč a sestává se z odměny advokáta za 2,5 úkonů právní služby (odvolání, vyjádření k odvolání žalobce - ½, účast na jednání) podle § 9 odst. 3 písm. d) a § 11 odst. 1 a odst. 2 advokátního tarifu v platném znění po 2 500 Kč, 3 režijních náhrad po 300 Kč podle § 13 advokátního tarifu, vše se zvýšením o 21 % DPH, již je zástupce žalovaného plátcem a zaplaceného soudního poplatku z odvolání 4 000 Kč.
50. Zároveň odvolací soud postupem podle § 164 o. s. ř. opravil v písemném vyhotovení rozhodnutí zřejmou nesprávnost výroku vyhlášeného rozhodnutí při jednání dne 24. 3. 2022 spočívající v nesprávném uvedení číslování výroků soudu prvního stupně dotčených změnou (nesprávně II. a III., správně I. a II.).

Poučení:

Dovolání proti tomuto rozhodnutí lze podat za podmínek § 237 o. s. ř. ve lhůtě dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu soudu prostřednictvím soudu prvního stupně. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může se oprávněný domáhat jeho splnění v exekučním řízení.

Praha 24. března 2022

JUDr. Roman Horáček, Ph.D., v.r.
předseda senátu